28.3.2025

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: O 9/2025 vp Tulorekisterin hyödyntäminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla

Tilastokeskuksen vastaus 21.3.2025 toimitettuun lisäselvityspyyntöön:

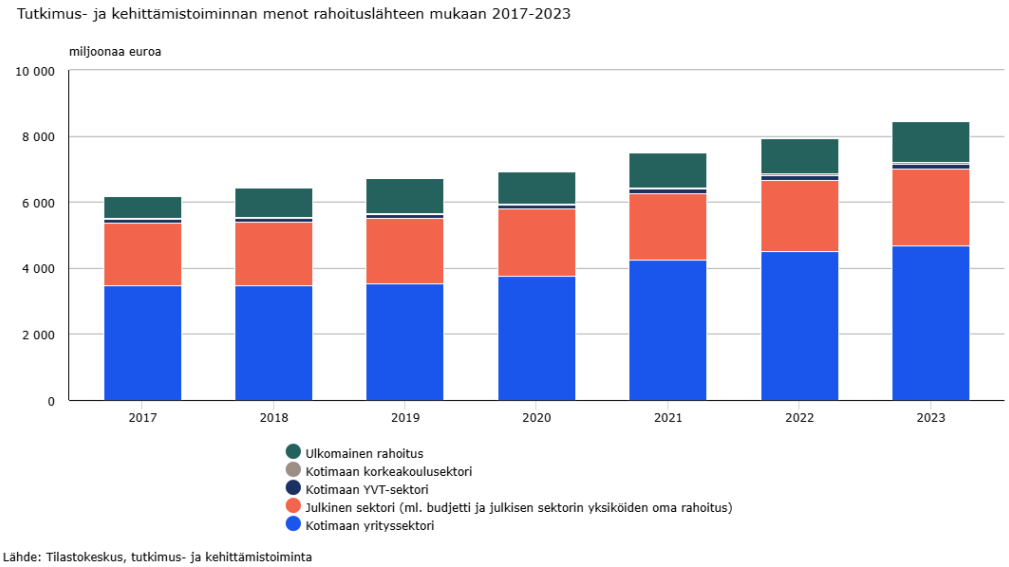
Tilastokeskus kiittää lisäselvityspyynnöstä koskien seuraavia kysymyksiä:

- Mikä tai mitkä tahot rahoittavat vaikuttavuustutkimuksia ja miksi ko. tutkimuksia tehdään ja
- näkemystämme tutkimusten hyödyistä.

Mikä tai mitkä tahot rahoittavat vaikuttavuustutkimuksia ja miksi ko. tutkimuksia tehdään sekä näkemyksiämme tutkimusten hyödyistä

Tulorekisteri on keskeinen ja merkittävä tietolähde tutkimuksessa ja tietopohjaisen päätöksenteon vaikuttavuuden ennakko- ja jälkiarvioinnissa. Tulorekisteristä saadaan palkkatuloja, verotettavia etuuksia ja työsuhteita koskevaa nopeaa ja tarkkaa tietoa, jolloin voidaan tutkia vaikutusten kohdentumista tulonsaajiin. Tulorekisteri on Tilastokeskuksen tietovarannoissa ja tutkijapalveluissa tehtävien käsittelyjen jälkeen helposti ja tietoturvallisesti hyödynnettävissä tutkimuskäyttöön ja yhdisteltävissä lukuisiin eri henkilö- ja yritystason tutkimusaineistoihin käyttöluvilla määriteltyjen tietotarpeiden mukaisesti.

Tutkimuksen perusrahoitus tulee budjetin kautta. Oheisessa kuviossa tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot kuvataan vuosina 2017 - 2023 rahoituslähteen mukaisesti.

Lähde: Tilastokeskus, tutkimus- ja kehittämistoiminta

Lisätietoja T&k -kokonaismenojen rahoituslähteistä on löydettävissä Tilastokeskuksen verkkosivuilta osoitteella https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tkke/statfin_tkke_pxt_11r4.px/. T&k -rahoitus valtion tulo- ja menoarviossa löytyy osoitteesta https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tkker/statfin_tkker_pxt_11b9.px/

Myös Datahuoneen toimintaa rahoitetaan budjetin kautta. Työtä ohjaa valtioneuvoston asettama ohjausryhmä, joka koostuu ministeriöiden edustajista. Ryhmän puheenjohtajana toimii valtiovarainministeriön strategia- ja tutkimusjohtaja Olli Kärkkäinen. Datahuoneen toimeksiannot tulevat ministeriöistä ja ohjausryhmä päättää toimeksiantojen priorisoinnista ja toteutuksesta.

Tutkimusten ja vaikuttavuusarvioinneissa hyödynnettävien toimeksiantojen rahoittajia ovat ministeriöt, kunnat ja hyvinvointialueet perinteisten tutkimusrahoittajien lisäksi. Valtioneuvoston tarpeisiin perustetun VATT Datahuoneen rinnalle on nousemassa myös muita datahuoneita, kuten kuntien AlueAvain https://alueavain.fi/ ja terveyspalveluiden SoteDataLab https://sotedatalab.fi/.

Tilastokeskus ylläpitää ja kehittää datahuoneiden tutkimusaineistojen ja etäkäytön infrastruktuuria. Tutkimuksella ja vaikutusten arvioinnilla voidaan vaikuttaa päätöksiin, joissa onnistumisen potentiaalinen hyöty mitataan jopa miljoonissa euroissa päätöstä kohti. Lisätietoa VATT Datahuoneen osalta löytyy seuraavan osoitteen kautta https://vattdatahuone.fi/.

Tulorekisterin vapaaehtoisten muuttujien muuttaminen pakolliseksi – keskeisimmät työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialaan muuttujat perusteluineen

Kuulemistilaisuudessa esitettyyn ja kirjallisesti pyydettyyn edustaja Lauri Lylyn kysymykseen tärkeimmistä tulorekisterin muuttujista, jotka tulisi muuttaa pakollisiksi, Tilastokeskus nostaa esille seuraavat tietokokonaisuudet perusteluineen:

1. Toimipaikkakoodi, toimipaikan osoite:

Perustelu: Yrityksillä voi olla useita toimipaikkoja. Monitoimipaikkaisten yritysten yritystunnus ei anna tietoa siitä, missä niiden työntekijät työskentelevät. Toimipaikkatieto mahdollistaisi tiedon siitä, missä (kunnassa) henkilö on töissä. Toimipaikan sijainnin lisääminen vähentää suoraan monitoimipaikkaisten yritysten tiedonantorasitetta esimerkiksi yritys- ja toimipaikkarekisterin tarpeisiin. Toimipaikkatietoja käytetään muun muassa kuntien valtionosuuksien jakamiseen.

2. Tarkka ammattinimike

Perustelu: Vertailua mm. eri sektoreiden työntekijöiden työsuhteista ja palkkaeroista on mahdollista tehdä ammattinimiketiedon avulla. Tieto on

laajasti tutkimuskäytössä sekä tilastokäytössä palkka-, työssäkäynti-, väestölaskennassa ja tulonjakotilastoissa.

3. Palvelussuhteen tiedot: onko palvelussuhteessa, koko- vai osa-aikainen (ja millä prosentilla), toistaiseksi voimassa oleva vai määräaikainen työsuhde, säännöllinen työaika

Perustelu: Osa-aikaisen ja määräaikaisen työn lisääntyminen on yhteiskunnallisesti keskeinen ilmiö. Politiikkatoimien kannalta olisi oleellista kyetä seuraamaan tätä ilmiötä sekä yleisesti että keskitetymmin tietyissä väestöryhmissä. Talouden seurannassa on myös erittäin tärkeää pystyä tarkastelemaan palkansaajien määrän lisäksi työtuntien määrän kehitystä, koska tehdyn työn määrä voi muuttua, vaikka työntekijöiden määrä ei muuttuisi. Tehtyjen työtuntien määrä on tarpeellinen tieto myös arvioidessa henkilön palkkaa jakamalla hänen tulonsa tulojen saantiin käytetyllä ajalla. Lisäksi tärkeitä palvelussuhdetietoja ovat: palvelussuhteen kesto, osa-aikaisuusprosentti, viikkotyöaika, palvelussuhteen alkuaika/loppuaika.

Tieto on tärkeä myös kaikissa nyt tulorekisteriä käyttävissä tilastoissa, kun tilastoidaan palkkoja, työssäkäyntiä tai arvioidaan yritysten henkilöstömäärää ja työpanosta.

4. Ansaintakausi (ajanjaksoa, jolta tulo on kertynyt)

Perustelu: Tieto on hyödyllisin tieto ylityökorvausten ja muiden vastaavien palkkaerien ajallisessa kohdistamisessa

5. Palkalliset ja palkattomat poissaolot

Perustelu: Näiden erien kattava ilmoittaminen auttaa erityisesti palkka- ja työvoimakustannustilastoissa palkallisten vapaapäivien ja sairausajan palkkojen tilastoinnissa ja tutkimuksessa. Lisäksi palkallisten ja palkattomien poissaolopäivien määrän ilmoittaminen auttaa työtuntien estimoinnissa.

Yleisesti ottaen tulorekisterin käyttö tutkimuksessa vapaaehtoisten tietojen osalta on haasteellista, sillä käytössä olevat tiedot eivät vastaa edustavaa otosta, kun työnantajat päättävät itse vapaaehtoisten tietojen ilmoittamisesta mikä johtaa valikoitumiseen. Havaituista tiedoista ei voida tehdä koko populaatiota koskevia päätelmiä, sillä valikoitumisen perusteita ei tiedetä.